

De ontknoping van de Duurzame 100 was voor iedereen een verrassing. We hebben niet één maar twee 'Al Gores' gevonden: Herman Wijffels en Pieter Winsemius zijn de invloedrijkste duurzame Nederlanders.

Wie hebben de meeste invloed?

Dorien Pels

Hoogleraar Frans Berkhout was geschokt toen hij na jaren van onderzoek in Engeland terugkeerde naar Nederland: het was 2004 en het gidsland van welker was verdwenen. In de polder weggezaakt.

In een vergelijking van landen op duurzaamheid van de Amerikaanse universiteit Yale staat Nederland op de 55ste plaats, onder Jamaica. De bevolkingsdichtheid speelt mee, de onderzoekers geven toe dat ze beschikken over beperkte data, maar toch: met al die wetenschappelijke instituten, de voorspiong op het gebied van watermanagement en de rijke jaren achter ons, zou Nederland beter moeten scoren.

Tegelijkertijd is er ook goed nieuws: veel mensen zijn enthousiast bezig om de wereld duurzamer te maken. Lang niet altijd hebben ze een somber verhaal, vaak zien zij een gat in de markt. Met de Duurzame 100 wil *Trouw* laten zien wie dat zijn. Maar we wilden meer dan een platform bieden: we wilden een ranglijst. We wilden meten wie de meeste invloed heeft.

Om dat te onderzoeken hebben we experts benaderd, binnen en buiten *Trouw*. Berkhout, directeur van het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM) van de Vrije Universiteit, is een van hen. Het panel heeft vastgesteld aan welke criteria de genommerden moesten voldoen. Om invloed te meten zijn samen met het panel zeven criteria bedacht (zie afbeelding), waarvan daadkracht het zwaarst weegt. „Dat er veel mogelijk is weten we al, alles op milieurekend, de vraag is: wie gaat het doen?“, zegt panellid Piet Sprengers, hoofd duurzaamheidsbeleid van de ASN Bank.

We zijn begonnen met het verzamelen van namen van mensen die, bij dat wat ze doen, oog hebben voor het welzijn van mens en milieu in de eigen omgeving en in de productieleden ver weg (fairtrade). Universitair hoofddocent Gerhard van de Bunt van de afdeling Methoden en Technieken aan de Vrije Universiteit hielp bij het bedenken van een methode om uit die honderden namen tot een rangorde te komen. Zo is een lijst ontstaan van honderd

Wat is duurzaam?

De Duurzame 100 hanteert de definitie van Brundtland: „Duurzame ontwikkeling is de ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.“

Deze omschrijving komt uit het rapport 'Our common future' (1987) van de Verenigde Naties. De Noorse premier Gro Harlem Brundtland was voorzister van de commissie die het rapport schreef.

aansprekende politici, ondernemers, adviseurs, journalisten, wetenschappers en bouwers.

Ex-minister Pieter Winsemius en oud-Rabobanktopman Herman Wijffels zijn de onbetwiste koplopers. Met een statistisch verwaarloosbaar voordeel voor Winsemius, zijn ze op de eerste plaats geïndigd. Op ruime afstand staat als derde de directeur van het duurzame energiebedrijf Econcern, Ad van Wijik. Het is volgens Berkhout tekenend voor de stand van zaken in Nederland dat uitgerkend Van Wijik de eerste is die in de problemen raakt door de economische crisis. „Juist nu moeten we achter dit soort mensen gaan staan.“

Voor een duurzaam economie zijn nieuwe spelers nodig, nieuwe krachten: Wijffels en Winsemius zetten zich op het hoogste niveau in om die duurzame krachten ruimte te bieden. Ze scoren punten op al zeven criteria.

Nederland scoort op duurzaamheid lager dan Jamaica

De dertien expertleden (zie kader) hebben ieder afzonderlijk, zonder te weten wat de anderen deden, op die zeven criteria scores ingevuld achter alle honderd personen. Zo was de uitslag voor sommigen nog verrassend. Met name minister Cramer van milieu neemt op nummer 35 een opvallend lage plek in op de lijst. De punten die het panel haar geeft voor daadkracht en charisma, in het onderzoek de zwaarst wegende factoren, vallen laag uit. Hoog scoort ze op haar aanwezigheid in de media, nuttige contacten en ook op kennis over het onderwerp. De minister is onderdeel van het poldermodel dat, zo bleek uit voorgespreken met de experts, een duurzame omslag in de weg staat. Doelstellingen worden in de overlegcultuur nogal eens naar beneden bijgesteld of uitgesteld. Over een verbod op tropisch hardhout bijvoorbeeld, praten bestuurders en ondernemers jarenlang. Cramers doel, 20 procent duurzame energie

in 2020, is nu al bijna onhaalbaar. De minister weet niet boven de overlegcultuur uit te stijgen, zo laten de scores zien.

Invloed komt eerder van de onafhankelijke denkers en doeners. Die zijn dan ook ruim vertegenwoordigd in de top van de lijst. Tot zo ongeveer plaats 40 is een volgorde duidelijk te ontdekken. Daaronder liggen de scores dicht bij elkaar (ongeveer van plaats 40 tot 75). Dus of iemand op plek 60 of 65 staat zegt in feite weinig, stelt methodoloog Van de Bunt, die alle door *Trouw* verzamelde gegevens omzette in een rangordening. Ook in de top 40 staan natuurlijk sporadisch twee personen zo dicht bij elkaar, dat ze nauwelijks van elkaar verschillen. De laatste 25 zijn wel weer met enige afstand van de 75 vóór hen op de laatste plekken terechtgekomen. Dat zou deze mensen vooral niet moeten ontmoedigen: ze behoren tot de creme de la creme, de honderd invloedrijksten van duurzaam Nederland. Honderden anderen zijn tijdens de voorselectie afgevallen. Voor de meeste panelleden waren de topnamen van de grote olie- en gasbedrijven als Shell en Nuon uitgesloten. Ook al investeren ze flink in duurzame energie, ze hebben hun belangen te veel in de winning van fossiele brandstof.

De hoeveelheid CO₂-uitstoot van de bedrijven waarvoor ze werken telt daarentegen relatief mee: als ondernemers hun best doen die te beperken, verdienen ze een plek. Als ze dan ook nog, zoals Peter Bakker van TNT (nummer 4), bijdragen aan het bestrijden van wereldhonger, komen ze nog hoger op de lijst. Want ook het hebben van een brede visie op duurzaamheid leidt tot een hoge notering in de Duurzame 100; niet alleen de planeet, ook alle mensen die erop leven doen ertoe – *people, planet, profit*.

Rinske van Noordwijk van Groenwisch en panellid van de Duurzame 100: „Voor mij is de essentie van duurzaamheid dat je het in je cellen hebt zitten. Niet een beetje voor de show, zoals Nuon. Maar oprecht ondernemen vanuit de gedachte dat je niet meer neemt dan dat je geeft.“ Voorbeelden daarvan zijn John Halman van biotrouweij Gulpeners (50), Jeroen de Haas (28) van het Rotterdamse energiebedrijf Eneco dat

zichzelf niet in de verkoop doet en Peter Blom van de Thiodosbank (4), die altijd weg is gebleven van de ondoorzichtige financiële constructies die grote banken nu nekken. En op bescheiden schaal ook Nicolette Mak (82) met haar koeriersbedrijf met arbeidsongeschikten.

Wijffels is nummer 1 op charisma, gevolgd door Winsemius, die door het panel iets meer wordt gezien als allrounder. Van Wijik van Econcern bezet de eerste plek als je alleen kijkt naar daadkracht. De lijst bevat redelijk veel oud-topmensen (Burgmans van Unilever op nummer 57) en oud-bestuurders (Alders op 34, Vermeend op 61) die net als het winnende duo voordeel hebben van hun onafhankelijke positie. Eenmaal los van de gevestigde kaders kunnen zij hun bestuurlijke gewicht inzetten om een duurzamer kijk op de economie te promoten. Het extreemst is het verschil in sco-

Opvallend is het geringe aantal vrouwen op de lijst

res op de verschillende criteria bij Ruud Lubbers (49): wat contacten betreft staat hij op twee, met zijn charisma scoort hij hoog, maar het panel heeft hem op de laatste plaats gescoord voor daadkracht. Hoogste vrouw is internationaal vermaard voedseldeskundige Louise Fresco (5), die goed scoort op alle criteria en ook optimeleidend is, onder meer met een column in NRC. Femke Halsetma (13) is de vrouw met het meeste charisma.

Het geringe aantal van 18 vrouwen op de lijst is opvallend. Het meten van invloed aan de hand van personen leidt er toe dat de topmensen en bazen op de Duurzame 100 terechtkomen, in Nederland nog voornamelijk mannen van middelbare leeftijd, gemiddeld 54 jaar. Bovendien bestaat de milieubeweging van oudsher veelal uit technici, natuurkundigen en biologen, ook al vaker man dan vrouw.

Vrouwen spelen vaak een rol achter de schermen. De ruiwebsite Marktplaats bijvoorbeeld is opgericht

Website & Trouw-tv

De Duurzame 100 staat ook op internet. Daar is een filmpje te zien waarin de nummer 1, Pieter Winsemius, aan het woord komt. U kunt er stemmen op uw favoriet in de lijst en u kunt minister Cramer tips geven hoe zij het beter kan doen. Verder vindt u er alle statistische details en de omschrijving van de criteria.

www.trouw.nl/deduurzame100

de
DUURZAME
100

door het echtpaar Crébas, maar Bob Crébas (43) treedt op de voorgrond. Quintijn Bolle van biologische supermarkt Margt heeft een vrouwelijke compagnon. Marjan Minnesma van Urgenda (71): „Van Peter Bakker van TNT weet ik bijvoorbeeld dat hij een fantastische rechterhand heeft, inderdaad een vrouw.“ Toch kwam ook Minnesma, toen haar voor dit onderzoek gevraagd werd tien invloedrijke collega's te noemen, maar met één vrouw. Minnesma was één van de prominenten die inzicht gaf in haar netwerk. Dat leverde een kloppend beeld op, behalve voor Liesbeth van Tongeren, directeur van Greenpeace. In het onderzoek scoort ze een magere 64ste plaats. Toch hebben prominenten als Winsemius en Klaas van Egmund (11) haar desgevraagd juist naar voren geschoven. Wat zich wrekt is dat sommige panelleden vinden dat Greenpeace milieuproblemen af en toe te simplistisch neuzet. Op kennis en daadkracht scoort Van Tongeren laag. De slimste man is oud-RIVM-baas Klaas van Egmund: hij scoort het hoogst op het criterium kennis. Van Egmund dacht mee over de opzet van deze lijst. Hij hoopt dat de Duurzame 100 leidt tot discussie: „De club van Rome, van de jaren zeventig, heeft op alle punten gelijk gekregen. De biodiversiteit is gehalveerd, de ozonlaag uitgecund. Ondertussen hebben economen de financiële crisis niet zien aankomen. Het is tijd dat we gaan luisteren naar de mensen die de milieucrisis wel voorspelden.“

Expertpanel

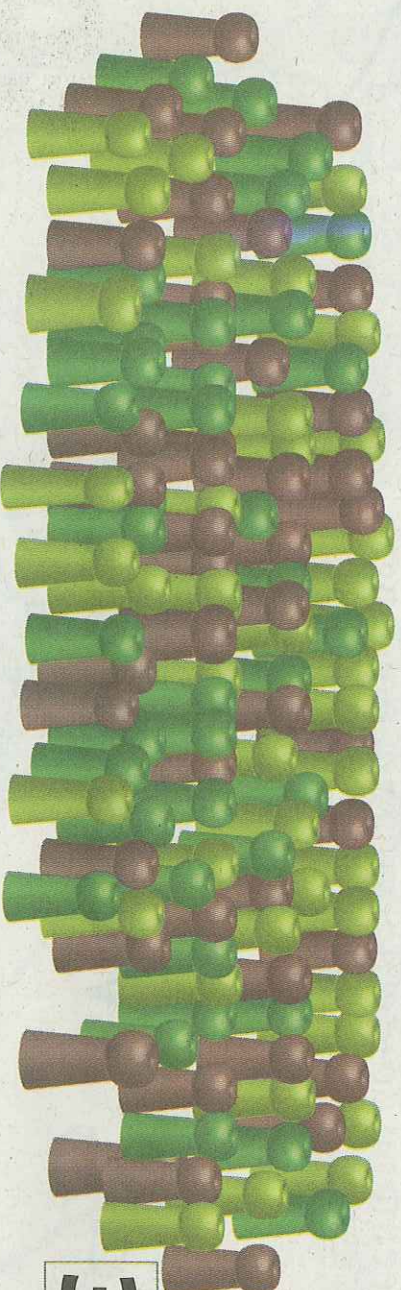
- **Frans Berkhout**, directeur van het Instituut voor Milieuvraagstukken (IVM) van de Vrije Universiteit en hoogleraar Innovatie en Duurzaamheid.
- **Freerk Bisschop**, directeur Ecofys internationaal (Econcern).
- **Jeroen den Blijker**, redacteur economie *Trouw*.
- **Jan Bom**, hoofdredacteur *P+People Planet Profit*

- **Joep Engels**, redacteur wetenschap *Trouw*.
- **Mark van Kollenburg**, redacteur nieuwe media omroep Dlink.
- **Titia van Leeuwen**, ministerie van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieu (VROM).
- **Henk van Luijk**, emeritus hoogleraar bedrijfsethiek.
- **Folkert van der Molen**, marktnager milieu en duurzaamheid

- **Rinske van Noordwijk**, stichting Groenwisch.
- **Suzanne van der Pijl**, adjunct directeur Schuttejaar & Partners.
- **Piet Sprengers**, hoofd duurzaamheidsbeleid ASN Bank.
- **Ron Wit**, teammanager klimaat en economie van de stichting Natuur en Milieu.

De Duurzame 100-werkwijze

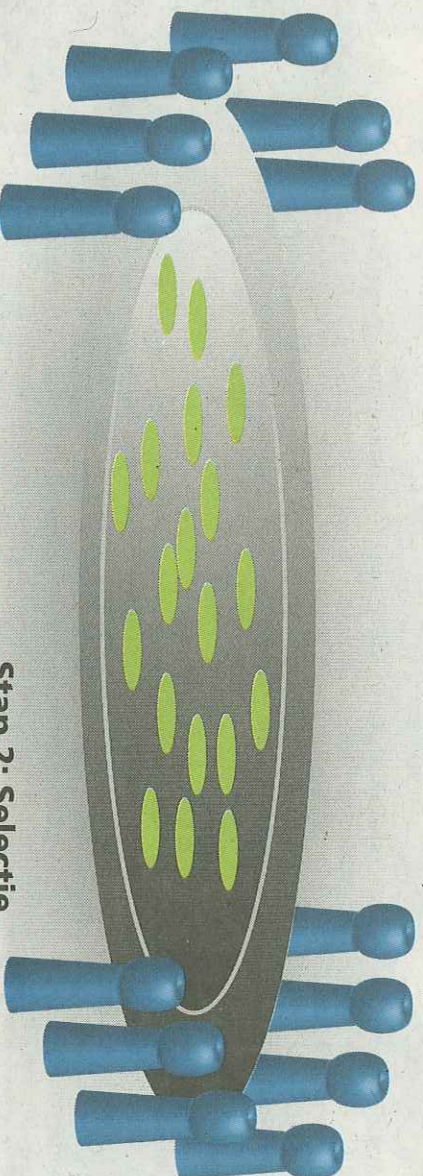
Wil de aarde niet uitgeput raken, dan moet de kijk op welvaart veranderen. Dat was het uitgangspunt van deze zoektocht. En wel volgens de drie p's: **people, planet profit**, een term bedacht door de Britse adviseur in duurzaam ondernemen John Elkington. Oftewel: **de planeet en het welzijn van mensen mogen niet lijden onder economische groei.**

300

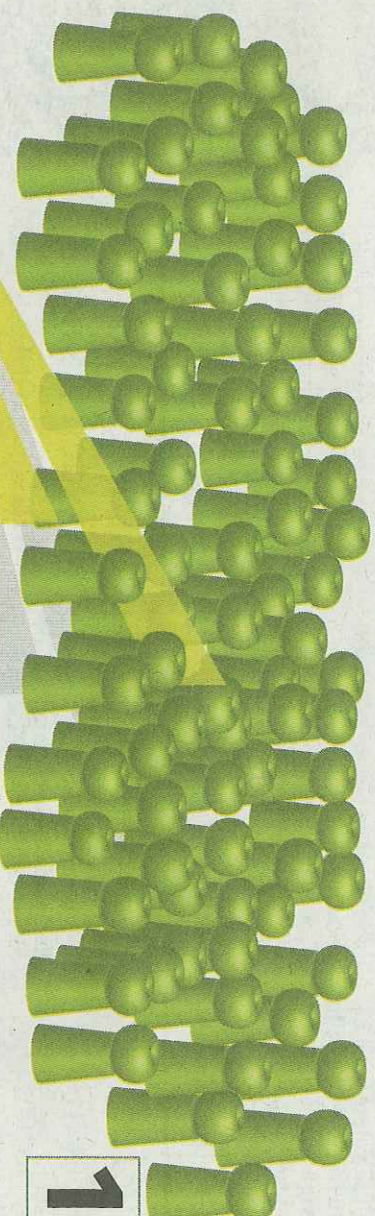
Stap 1: Groslijst

Welke mensen hebben invloed op die verandering? Met een panel van experts en door eigen onderzoek verzamelden we 300 namen. Als extra check hebben we ook nog tien prominenten benaderd om zelf hun top tien samen te stellen. Universitair hoofddocent Gerhard van de Bunt van de afdeling Methoden en Technieken van de Vrije Universiteit adviseerde over de opzet van het onderzoek.

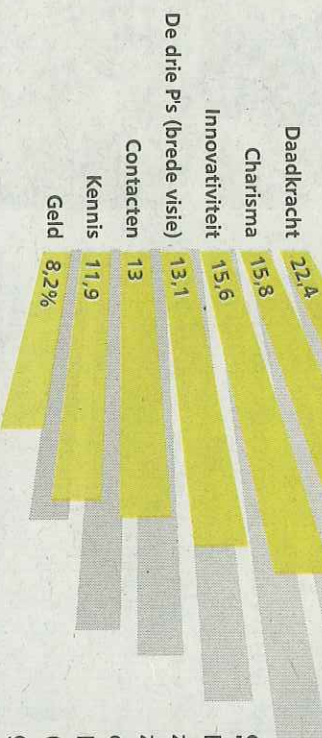

Stap 2: Selectie

Met het panel van 13 leden werden zeven criteria opgesteld en vervolgens bepaalde het panel hoe zwaar ieder criterium volgens hen telt. Aan de hand van die criteria koos elk van de panelleden 50 namen uit de groslijst. De namen die het vaakst genoemd werden vormen de lijst van 100.

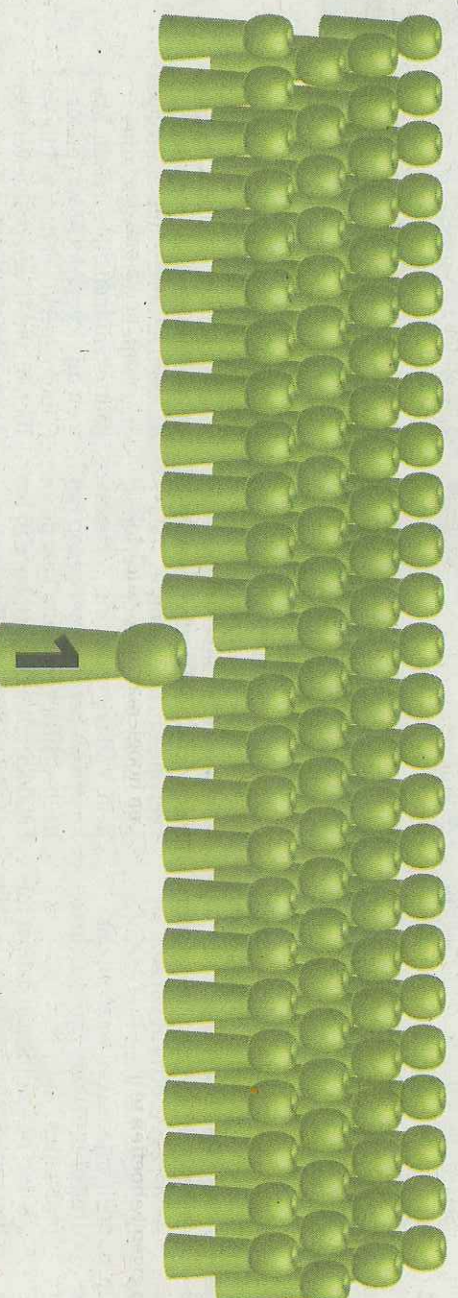

100

Stap 3: Rangschikking

Daarna mocht het panel op zes criteria punten geven, op een schaal van -3 tot +3. Het zevende criterium, geld, werd apart gescoord. *Trouw* zocht uit of de genomineerden zeggenschap hebben over financiële bronnen (vanaf tien miljoen euro). De laatste categorie telt op verzoek van het panel licht mee en gaat tussen 'wel' en 'geen' geld. Daarnaast heeft *Trouw* nog gekeken hoe vaak de 100 in het krantenarchief voorkomen (onderdeel van charisma). Alle gegevens zijn ingevoerd in het statistische computerprogramma SPSS. Van de Bunt liet er rekenmethodes op los en daar is de Duurzame 100 uitgerold.

100

1